

म्+इनि ष्टमो। किमिदानीमित्येवं चरणशीले पिशुने-
खले “द्वेषे घन्तमनवायं किमीदिने” ऋ०७,१०४,२,
“किमीदिने किमिदानीमितिचरते पिशुनाय” भा० “वि-
लुपन्तु यातुधाना अत्रिणो ये किमीदिनः” अथ०१,७,३,
किमु अव्य० कै-डिस्। १प्रश्ने, २निषेधे, ३वितर्के, ४निन्दा-
याञ्च भेदि० “किञ्च भीरुरार्यसे” भट्टिः

किमुत अव्य० किञ्च उत च इ०। १प्रश्ने, २वितर्के ३विकल्पे,
४अतिशये च। कैसुतिकन्यायः तस्य शब्दद्वयात्मकत्वे तन्न
स्यादिति बोध्यम् “आहो उताहो किमुत वितर्के किं
किमुत च” हेम० किञ्च-उत इति छेदः तेन किमु-
तत्वे कश्चिद्वचनं चिन्त्यम्

किम्पच त्वि० किं पचति पच-अच्। कपणे रायसु०। सहि
आलोदरपूर्त्तिं समर्थमात्रं पचति नागन्तुकातिथिभ्योदा-
नपर्याप्तम्। इति तस्य तथात्वम्।

किम्पचान त्वि० किम्+पच-आनच्। आलोदरपूर्त्तिमात्रप-
र्याप्तपाककर्त्तरि कपणे अमरः। [लतायां रत्नमा०

किम्पाक पु० कुत्सितः पात्रोयस्य। (साखाल) महाकाल
किम्पुना स्त्री भा०प्रसिद्धे नदीभेदे “किम्पुना च विशल्या च
तथा वैतरणी नदी” भा०स०६ वरुणसभावर्ष्ये ने। “वित-
स्ताञ्च महाभाग! कावेरीञ्च महानदोम्। शोणञ्च पुरुष-
व्याम्। विशल्यां किम्पुनामपि” भा०व०१८८अ०

किम्पु(म्पू)रुष पु० कुत्सितः पु(पू)रुषः। देवयोनिभेदे
देवगायके अमरः। स च अश्वकारजघनः नराकारमुखः।
किन्नरस्तु अश्वकारवदनः नराकारजघन इति तयोर्भेदः।
अतएव “राक्षसाञ्च पुलस्त्यस्य वानराः किन्नरास्तथा”
इति पुलस्त्यस्य वंशसृष्ट्या “पुलहस्य सुताः राजन्!।
शलभाञ्च प्रकीर्त्तिताः। सिंहाः किम्पु रूपा व्याघ्रा यज्ञा-
ईहाष्टगास्तथा” भा० आ०६६अ० पुलहवंशे किम्पु रूपस्य
कीर्त्तनम्। अतएव भाग० ८,२०,१३, “नेदुर्षु ऋड-
न्दभयः सहस्रशोगन्धर्व्वं किम्पू रूपकिन्नराजयुः”।
तयोर्भेदेन निर्द्देशः। “स यं पुरुषमालभत स
किम्पु रूपोऽभवत्” शत०ब्रा० १,२,३,६, किंपुरुषावासे
२वर्षभेदे। कुत्सितपुरुषत्वसाभ्यात् परस्परभेदाभिप्रायेण
उभयोरप्युभयपरता तेन क्वचित् किन्नरवर्षमित्युच्यते
क्वचित् किम्पुरुषवर्षम् इति। तदधिष्ठानदेशभेदश्च वर्षभेदः
स च “किन्नरवर्षमतो हरिवर्षमिति विभज्य” “माख्य-
वज्जलधिसध्यवर्त्तिं यत् तत्तु भद्रतरगं (सुखेन तरगत-
ल्यम्) जयवुधाः” सि०शि०उक्तः भाग०५,१६, “किम्पु रूपे

वर्षे इत्युक्तम्। “देशं किम्पुरुषावासां द्रुमपुत्रेण रक्षि-
तम्” भा०स०२७अ०। “द्रुमः किंपुरुषेश्च उपास्ते
घनदेश्वरम्” भा० स०१०अ०। “काश्मीरराजो गोनर्दः
करुषाधिपतिस्तथा। द्रुमः किम्पुरुषस्यैव पर्व्वतीयोच्च-
नामयः” हरिवं०६२अ०।

“प्रियासुखं किम्पुरुषस्युच्यते” “यदृच्छया” किम्पुरुषा-
ङ्गानाम्’ कुमा०। [राजनि च।

किम्पुरुषेश्वर पुं इत० १कुबेरे किम्पुरुषवर्षेश्वरे २द्रुमाभिप्ते-
किम्भरा स्त्री किञ्चित् विभक्तिं ष्ट-अच्। नलीनामगन्धर्व्वे
शब्दच०

कियत् त्वि० किम्+परिमाणे, वतुप् किमः कयादेशः वस्य वः।
किंपरिमाणे “गन्धर्व्वमस्ति कियदित्यसकद्ब्रुवाणाः, सा०,
द०, “मदर्थसन्देशश्चालमन्वरः प्रियः कियद्दूरमिति
त्वयोदिते” “भवेदमीभिः कसलोदयः कियान्” नैष०,
स्त्रिया० ङीप् “निविशते यदि म्रुकशिक्षा पदे सृजति सा
कियतीमिव न व्यथाम्” नैष०।

कियदेतिका स्त्री कियत् एतत् आरथ्यमाणां करोति खिचि
डिद्वत्त्वे टिलोपे खलु। उद्योगे उत्साहे हेम०। त्रिका०
कियेतदक्रीति पाठः प्रामादिकः।

कियाम्बु त्वि० कियदम्बु यत् वेदे ष्टमो० तोलोपः। किंप्रमाणा-
म्बुयुक्ते “कियाम्बुत् रोहते पाकदूर्वा व्यल्कशाः,
ऋ० १०,१६,१३,।

कियाह पुं रक्तवर्षे अश्वे हेमच०।

कियेधास् अव्य० कियत्प्रकारे इत्यर्थे निरुद् २० “दृत्वाय व-
ज्रमीशानः कियेधाः, व०, १, ६१, १२, “कियेधाः कियङ्गा-
इति” भा०।

किर पुं स्त्री कृ-क। १मूकरे अमरः स्त्रियां जातित्वात् ङीप्
२विज्ञेयकमात्रे त्वि०। कीर्यतेऽत आधारे कृ-घञर्थे क।
३अवस्कारविज्ञेयदेशे पर्यान्भूमौ। किरातः

किरक पुं स्वल्पः किरः अल्पे कन्। १वालशूकरे २लेखके च त्रिका०
किरण पुं कीर्यते परितः कृ-कर्मणि क्यु। सूत्र्यादेः
रश्मौ “स्वकिरणपरितेभोन्नेषमून्यः प्रदीपः” रघुः
“एकोहि दोषो गुणसन्निपाते निमज्जतीन्दोः किरण्ये-
ष्विवाङ्कः” कुमा०। ततः अरीहण्यां चतरथर्त्ता वुञ्।
कैरयक तन्निर्वृत्तादौ त्वि० [हारा०।

किरणमालिन् पुं किरणानां मालाऽस्तस्य इति। सूत्र्ये
किराटिका स्त्री० किरि पर्यान् भूमौ अटति अट-खलुञ्।
पर्यान् भूमिचारिण्यां शारिकायर्त्तं पक्षिण्याम् शब्दचि०